

Лариса МАРЧУК (Львів)

14 жовтня – Покрова Пресвятої Богородиці.
День українського козацтва. День захисника України

Не той сильний, що камінь верже, а той, що серце в собі держе

Ми живемо в благодатний час. Український народ як нація розкриває свій могутній генетичний потенціал. Душу й тіло щодня кладуть за нашу свободу співвітчизники. І це, без сумніву, відважні й сильні особистості. Здавалося б, де вони взяли серед рутинного світу корисливості, вигоди, хабарництва, корупції, зубожіння більшості людей, яке робить життя вкрай некомфортним? І все ж, у кого є мрія бути вільним, саме в ті серця запала іскра від Вогню Революції гідності – й той сьогодні працює та реалізує себе на своєму місці. Це люди, для яких честь і совість – не пусті слова. Найперше це наші воїни-захисники й волонтери, котрі добровільно йдуть на жертвність.

Звідки така висока жертвність, цілеспрямована сміливість, такий свідомий героїзм у XXI столітті, коли воювати вже можна за допомогою машин, лише натискаючи кнопки?

На думку нашого співрозмовника – дослідника історії військової культури українського козацтва Тараса КАЛЯНДРУКА, автора книжок «Таємниці бойових мистецтв України» та «Загадки козаків-характерників», найкращі риси воїна-захисника нуртують у генах українців. А сьогодні вони себе яскраво проявляють із новою силою, що утверджує ту вільну людину, яку створив Бог.

«Діло і без рангу діло, а ранг без діла ніщо...»

– Неоголошена війна з російським агресором пробудила високі моральні якості воїна – захисника своєї Вітчизни. Ми всі були свідками, як тисячі чоловіків і юнаків добровільно залишали все звичне й комфортне та йшли в пекло війни. Бо це було їхньою внутрішньою потребою. Раптом серед буденного життя вони відчували своє основне призначення бути воїнами й захищати свій народ від ворога. Усе відбувалося без жодної агітації. Звідки це?

– Ми, українці, прокинулись. І цей дух животворить. Адже відома аксіома: народ гине, коли воїни перестають виконувати свою функцію. Найкраще цю козацьку військову істину виклав знаменитий філософ і сам з діда-прадіда козак Григорій Сковорода: «...хто рожденний воїном, тримайся бадьоро, озброюйся, а природою скоро навчишся. Захищай хліборобів і купецтво від внутрішніх грабіжників та зовнішніх ворогів. Тут твоє щастя і радість. Бережи звання, наче око. Що солодше природному воїнові, ніж військова справа? Заколоти обра-

зу, захищати стражденну й беззбройну невинність, заступатись за основу суспільства – правду – це його найсолодший сніданок, обід і вечеря. Не бійся: з Богом тобі буде легко зносити голод, спрагу, холод, спеку, безсоння, криваві рани й сам смертельний страх і набагато легше, ніж без нього, протилежне цьому, щоб ти зрозумів, наскільки сильна природа. Це горе війна з Богом буде тобі у стократ приємніше, ніж твої ранги і прибутки. Ранг кожен може носити, а справжнє діло робить лиш той, хто природжений. Діло і без рангу діло, а ранг без діла ніщо, а діло – без Бога».

– Отже, ті ж таки славні «кіборги» – це є воїни без рангу, які виявили нечуваний героїзм. І не тільки вони – усі, хто сьогодні воює за Україну...

– Подвиг українських «кіборгів» у Донецькому аеропорту належно не оцінили навіть військові, – зауважив співрозмовник. – Та й в українській пресі, на телебаченні ця подія широкого резонансу не набула. На вітчизняному інформаційному полі було тихо, наче хто зумисне не помітив цього подвигу. А сталося те, що третина всього складу російського елітного спецпідрозділу «Вимпел»,

який відправили у «відрядження» до України, загинула під час атаки на Донецький аеропорт.

У соцмережах один з українських офіцерів у зоні АТО Євген Наштетик написав:

«Щоб ви розуміли взагалі, що відбулося і через що приперся Ленцов. За всю історію спецпідрозділу «Вимпел» загинули 29 військово-службовців. Під Донецьким аеропортом було знищено 32 вимпелівця за 1 день. Вони що, реально вважали, що можуть захопити нас, як палац Аміна?! Якщо так, то ми, без сумніву, переможемо!».

Генерал-лейтенант Олександр Ленцов особисто приїздив і просив прибрати трупи «легендарних вимпелівців» з-під аеропорту. З цією Україною, як у нас кажуть, як пороблено. І політиків купують, і народ лякають різними «страшилками», і війська вводять, і дезінформацією поливають, і розмаїті економічні капости влаштовують... А там якась купка вояк, що назвала себе модним слівцем «кіборги», бачите, замерзла і пішла в атаку, щоб зігритися, і здійснила нечуваний подвиг. Чому елітні російські війська, які славляться своєю хоробрістю, де кожного вої-

на впродовж 5 років спеціально готують, загинули перед загоном якийсь нікому не відомих «кіборгів»? Відповідь проста: ці «кіборги» вирости на українській землі, і їх надихнув дух правди та волі – дух українського воїна. Якщо в попередніх складах «Вимпела» воювали українці, то в цих російських загонах їх уже немає. В Афганській війні, коли «вимпелівці» відзначилися, з ними в одних лавах були українські хлопці.

«Рабів до раю не пускають»

– Це відоме козацьке гасло відродилося на Майдані й стало дороговказом для Небесної сотні, яка не мала страху смерті. Так і сталося, як було словом мовлено?

– Для кожного козака найпочеснішою була смерть у бою з ворогом. Смерть від старості та хвороби вважалася недостойною воїна. Вони пішли вільними у Царство Небесне – саме так, як вірили наші предки-козаки: померти за Вітчизну – пряма дорога до Раю. А життя – мить, «раз мати народила, раз і померати», «яка в кого доля, так йому від неї не втекти, «хто має висіти, той не втопиться», «що Бог призначив – не мине». У ті часи люди добре знали, що кожна людина має певне призначення в житті, певний хрест і від того, як вона цей хрест пронесе, залежить подальша доля її роду і народу загалом. Тому люди з готовністю йшли на смерть і на муку, захищаючи свій народ. Без молитви в бій козаки не йшли. Козаки свято вірили, що Пресвята Богородиця і сам Господь з усім Небесним воїнством заступає їх у бою і додає сили перемагати ворога. На шаблі в гетьмана Івана Мазепи було викарбувано: «Надія в Бозі, а кріпость у руці – правому ділу кінець». Саме надзвичайна віра в Бога була основою їхніх неймовірних подвигів. Виступаючи у похід, кожен із козаків просив когось зі старих дідів-запорожців, котрі залишалися на Січі, молитися за їхню душу в час походу. Адаже всім було відоме старе козацьке прислів'я: «Чоловик стріляє, а Бог кулі носить». Життя козака в бою залежить від Бога. Тому, скільки днів воювали, стільки ж постійно й молилися.

– Відомо, що козацька система була системою виживання в екстремальних умовах. Вона розвивала в людини винахідливість, уміння ремесла, видумки. Сьогодні на цій війні наші воїни показали приклади того, як знаходити вихід із безвихідних ситуацій. Ми є свідками також винаходів і воїнів, і волонтерів, які вражають та захоплюють. Вони власноруч складають безпілотники, удосконалюють і переробляють старі БТР, лагодять безнадійно зіпсовану техніку, виготовляють пічки-буржуйки зі старих газових балонів, відкривають цехи з виготовлення якісного військового одягу, берців тощо.

– Козаки були надзвичайно винахідливими. Це та особливість, яка вирізняла їх серед інших воїнів. Коли поляки чи турки обвішували себе та своїх коней сумками з припасами та білизною, то козаки винайшли особливе сідло, сідельна подушка якого слугувала водночас і сумкою для запасної білизни, запасних шароварів та сорочки, що давало їм змогу ефективніше діяти в бою (адже з мішком за плечима шаблею не помагаш). Військове мистецтво козаків полягало також у вмінні будувати табір з возів, дихати під водою за допомогою очеретини. Вони винайшли перші в світі ракети і гранати, багатоствольну гармату, перші патрони та патронташ – ладівницю, а також підводний човен, поставили гармату на колісний лафет, використовували в бою ножи, запхани у ствол рушниці, та ще чимало іншого.

Про козацьке вміння пристосовуватися до будь-яких умов, ефективно використовувати їх на свою користь можна розповідати багато. Французький мандрівник Боплан описує такий приклад козацької кмітливості: «Козак варив рибу у дерев'яному цедрику, який польські вершники і козаки чіпляють ззаду до сідла і напувають з нього коней. Для цього козак розпікав на вогні круглі камінці й кидав їх у відро; робив це доти, доки вода закипала і риба зварювалася. Спочатку воно видалось мені дуже простачким, однак це не позбавлене здорового глузду».

Щоб не «втратити серце»

– Згадаймо про те, яку особливу увагу козаки приділяли вмінню керувати в бою своїми емоціями, – каже Тарас Каляндрук. – Існував навіть спеціальний термін «втратити серце», тобто втратити управління військами під час бою. Володіння собою – запорука успіху в бою. У козаків було правило: ставитися з гумором до будь-якої, навіть найнебезпечнішої ситуації. Лише за допомогою гумору можна швидко та ефективно побороти страх, паніку, опанувати гнів, підняти настрій собі та іншим. Знаменитий «Лист запорожців турецькому султанові» переклали німецькою мо-

вою і розповсюдили в австро-німецькій армії для припинення страшної паніки, пов'язаної з наступом майже 300-тисячної турецько-татарської армії під час облоги турками Відня в 1683 році. Паніка була подолана, а турки – розбиті.

– Сьогодні в соцмережах наші воїни, волонтери й соціально свідомі громадяни у формі гумористичних фотожаб, колажів, карикатур, анекдотів висловлюють своє ставлення до війни та політиків, які її підтримують і розпалюють.

– Поєднання гумору й хоробрості давало змогу козакам виявляти фантастичну стійкість у бою перед обличчям смерті. Описано чимало документальних фактів, коли полонені козаки сміялись і глузували зі своїх катів, коли ті дерли з них шкіру, вішали на гаки тощо.

– Чи справді козаки були такими пияками, волоцюгами, якими їх зображали радянські історики?

– Козака, який у морському поході пив горілку, без церемонії викидали за борт, а якщо це траплялося в сухопутному поході, то вбивали на місці. Таке ставлення до п'яниць зберігалось на Січі й у мирний час. До того ж карали, не розбираючи звання. Збереглося свідчення про розправу над козаком Герасимом Рябим, котрий улаштував п'яний бешкет: прив'язавши до стовпа, його забили киями. У 1756 році за наказом кошового Григорія Лантуха покарали, «як недоброго сина», полковника Івана Водолагу за те, що, «затуманившись проклятою люлькою та пияцтвом, військові універсали зневажав...».

У нас завжди є вибір жити і діяти за принципами, які заклали наші предки. Кожний козак – воїн за покликанням. Тому й кожний із нас, як громадянин, має знайти своє покликання – «споріднену працю», як казав Григорій Сковорода. А «відібрати в душі споріднену працю, – зауважував він, – означає позбавити її своєї поживи. Це люта смерть. Знаю, що щадити тіло, але вбиваєш душу. Це погана заміна».

Добірка **Всё**
журналу

Групу спеціального призначення «Вимпел» КДБ СРСР було створено 19 серпня 1981 року за ініціативою головного кадебіста Ю. Андропова та начальника Управління «С» Ю. Дроздова.

Основу «Вимпела» становили співробітники держбезпеки, які пройшли спеціальну підготовку і прийняли бойове хрещення в грудні 1979 року в Афганістані під час штурму палацу Аміна та інших державних об'єктів Кабула. Спецпризначенці здобули унікальний досвід розвідувальної та диверсійної роботи, боролися з терористами і звільняли заручників.

Бійці «Вимпела» пройшли легководолазну підготовку в 17-й бригаді СпП у місті Очакові, гірську підготовку, навчалися стрільби в нікарагуанських інструкторів, стажувалися на Кубі. Тренувалися в польотах на надлегких літальних апаратах. Колись навчання одного бійця «Вимпела» коштувало 100000 рублів на рік. А їхня підготовка тривала майже п'ять років.